

بررسی شاخص توسعه انسانی (HDI) در ایران و کشورهای منتخب

سلیمه محمد علیخانی^{۱*}، سعید آصفزاده^۱، رفعت محبی فر^۱، علی منتظری^۲

۱. گروه مدیریت بهداشت و درمان، دانشگاه علوم پزشکی قزوین

۲. گروه سلامت روان، مرکز تحقیقات سنجش سلامت، پژوهشکده علوم بهداشتی جهاد دانشگاهی

فصلنامه پایش

سال یازدهم شماره چهارم مرداد - شهریور ۱۳۹۱ صص ۴۲۳-۴۱۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۸۹/۸/۱۹

[نشر الکترونیک پیش از انتشار ۲- اردیبهشت ۱۳۹۱]

چکیده

شاخص توسعه انسانی در سال ۱۹۹۰ به عنوان مقیاس جدیدی از توسعه و اندازه گیری آن جوامع در نظر گرفته شد. این شاخص مبتنی بر این ایده اساسی است که لازمه دستیابی به زندگی بهتر، علاوه بر داشتن درآمد بالاتر، پرورش و بسط استعدادها و ظرفیت های انسانی است. شاخص توسعه انسانی درصدد اندازه گیری متوسط دستیابی یک کشور در سه بعد توسعه انسانی است. این ابعاد عبارت است: زندگی طولانی توأم با سلامتی، دانش، استاندارد زندگی. زندگی طولانی توأم با سلامتی با معیار امید به زندگی در بدو تولد، دانش به وسیله ترکیبی از میزان سواد بزرگسالان و نسبت ثبت نام خالص ترکیبی در آموزش ابتدایی، متوسطه و عالی و استاندارد زندگی به وسیله GDP سرانه و یا درآمد اندازه گیری می شود.

با توجه به اهمیت ارزیابی شاخص توسعه انسانی در برنامه های توسعه کشور و جایگاه جمهوری اسلامی ایران در منطقه آسیای جنوب غربی، ارائه تصویر کلی برای سیاست گذاری و برنامه ریزی مهم است تا بر مبنای این شاخص بتوان در چشم انداز توسعه بیست ساله نظام به جایگاه بالاتری از این شاخص در منطقه دست یافت. بدین منظور در این مقاله سعی بر این بود تا وضعیت شاخص توسعه انسانی در ایران و کشورهای منطقه در حوزه سند چشم انداز بیست ساله و جایگاه کشورمان را در منطقه از نظر این شاخص شناسایی کنیم. کشورهای مورد بررسی شامل: کویت، امارات متحده عربی، بحرین، ارمنستان، ترکیه، لبنان، جمهوری اسلامی ایران، آذربایجان، سوریه و پاکستان بودند. بر اساس گزارشات توسعه انسانی، شاخص توسعه انسانی در ایران از ۰/۵۷۱ در سال ۱۹۷۵ به ۰/۷۸۲ در سال ۲۰۰۹ افزایش پیدا کرده است. با توجه به جدیدترین گزارش توسعه انسانی سازمان ملل متحد (۶ اکتبر ۲۰۰۹)، جمهوری اسلامی ایران در بین ۱۸۲ کشور جهان، رتبه ۸۸ را به خود اختصاص داده و در بین کشورهای منطقه حوزه سند چشم انداز بیست ساله در رتبه دوازدهم قرار گرفت. مدیران و کارکنان بخش بهداشت و درمان، با نقش کلیدی خود در بهبود شاخص های بهداشتی، سهم عمده ای در توسعه انسانی و ارتقای جایگاه کشورمان در رتبه بندی جهانی و منطقه دارند.

کلیدواژه ها: شاخص توسعه انسانی، ایران، کشورهای منطقه، توسعه انسانی، گزارش توسعه انسانی سازمان ملل متحد

* نویسنده پاسخگو: قزوین، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، گروه مدیریت بهداشت و درمان